קי: הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

למשמרת ידעיה מהו היכי דמי אילימא דיהביה לידעיה במשמרת ידעיה הא (א)אית ביה לא צריכא דיהביה לידעיה במשמרתו דיהויריב מאי מי אמרינן כיון דלאו משמרתו הוא ולא כלום הוא או דלמא כיון דלא חזי ליה מעיקרא לידעיה קאי תיקו בעי רבא כהנים מהו שיחלקו גזל הגר כנגד גזל הגר מי אמרינן אשם קרייה רחמנא מה אשם [א]אין חולקין אשם כנגד אשם אף גזל (א) אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר או דלמא גזל הגר ממונא הוא הדר פשטה אשם קרייה רחמנא רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא אמר רבא [ב]כהנים אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר מ"ט אשם קרייה רחמנא: בעי רבא כהנים בגזל הגר יורשין הוו או מקבלי מתנות הוו למאי נפקא מינה כגון [א] שגזל חמץ (ב) שעבר עליו הפסח אי אמרת יורשין הוו היינו האי דירתי מורית ואי אמרת מקבלי מתנות הוו מתנה קאמר רחמנא דניתיב להו והא לא קא יהיב להו מידי דעפרא בעלמא הוא רב זעירא בעי הכי אפילו אם תימצי לומר [ג]מקבלי מתנה הוו הא לא איבעיא לן דההיא מתנה אמר רחמנא דניתיב להו אלא כי קמבעיא לן כגון שנפלו לו עשר בהמות בגזל הגר מחייבי לאפרושי מינייהו מעשר או [ד]לא יורשין הוו (ג) דאמר מר [ה]קנו בתפיסת הבית חייבין או דלמא מקבלי מתנות הוו ותנן [ו]הלוקח והניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה מאי ת"ש [ז]עשרים וארבע מתנות כהונה ניתנו לאהרן ולבניו וכולן ניתנו בכלל ופרט וכלל וברית מלח כל המקיימן כאילו מקיים כלל ופרט וכלל וברית מלח כל העובר עליהם כאילו עובר על כלל ופרט וכלל וברית מלח [ח]ואלו הן עשר במקדש וד' בירושלים ועשר בגבולים [ט]עשר במקדש חטאת בהמה וחטאת העוף ואשם ודאי ואשם תלוי וזבחי שלמי צבור ולוג שמן של מצורע ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות [י]וארבע בירושלים הבכורה והביכורים והמורם מן התודה ואיל נזיר ועורות קדשים [כ]ועשרה בגבולין תרומה ותרומת מעשר וחלה ראשית הגז והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור ושדה אחוזה ושדה חרמים וגזל הגר וקא קרי מידת מתנה ש"מ [ל]מקבלי מתנות הוו ש"מ: נתן את הכסף לאנשי משמר [וכו']: אמר אביי ש"מ כסף מכפר מחצה דאי לא מכפר הוה אמינא מהדר ליורשין מ"ט אדעתא דהכי לא יהב ליה אלא מעתה חטאת שמתו בעליה תיפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשה אמרי חטאת שמתו בעליה [מ]הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא אלא מעתה אשם שמתו בעליו ליפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשיה אשם נמי [נ]הלכתא גמירי לה [ס]כל שבחטאת מתה באשם רועה אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה עצמה התם אנן סהדי

דמינח

אין חולקים מנחות כנגד מנחות וקרבן כנגד קרבן מלכל בני אהרן תהיה איש כאחיו (ויקרא ז) נפקא לן בקדושין (דף נג.) ובמנחות פרק אלו מנחות (דף עג.): **יורשין.** הגר הן או מקבלי מתנות גבוה הן: **הייני האי דירתי.** ירושה זאת נפלה להן והרי היא לפניהן שאילו היה הגר קיים היה זה אומר לו הרי שלך לפניך: **רב זעירי בעי לה הכי אפילו אם תמצי לומר מקבלי מתנות הוו הא לא מבעיא לן דהא מתנה יהיב להו רחמנא.** והרי הן לפניהן: **כגון שנפלו לו.** לכהן: **קנו.** יתומים שקנו בהמות: **בתפיסת הבית.** כלומר נפלו להן בהמות בירושה עד שלא חלקו: **הלוקח.** לקח עשרה טלאים שלא נתעשרו מן השוק: **פטור.** ובמסכת בכורות (ה) מפרש טעמא: **בכלל ופרט וכלל.** לכל קדשי בני ישראל לך נתתים (ו) למשחה כלל וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש פרט כל מתנה בפני עצמה וכל תרומת קדשים חזר וכלל והדר כתיב ברית מלח עולם הוא וגו' בסוף הפרשה (במדבר יח): **כל המקיימן כאילו קיים.** כל התורה כולה שניתנה לדרוש בכלל ופרט וכלל וכאילו קיים כל הקרבנות שניתנה בהן ברית מלח: **עשר במקדש.** נאכל לפנים מן הקלעים: **ארבע בירושלים.** בכל העיר: **ועשר בגבולים.** בערי ארץ ישראל: **אשם ודאי.** חמשה הן גזילות מעילות שפחה חרופה נזיר ומצורע וחד חשיב להו: **אשם תלוי.** בא על ספק כרת שלא נודע לו שעבר ודאי שיביא חטאת: **וזבחי שלמי צבור.** כבשי עצרת שנקראו שלמים כדכתיב (ויקרא כג) ושני כבשים בני שנה (ז) וקדשי קדשים הן כדכתיב (שם) קדש יהיו לה' לכהן ונאכלים לפנים מן הקלעים: **ולוג שמן של מצורע.** מה שנשאר בלוג מיציקה לכף כהן של השמאלית נאכל לכהנים דתניא במנחות (דף עג.) ובזבחים (דף מד:) לכל (ח) קרבנם (ט) לרבות לוג שמן של מצורע דהוא נמי קרוי קרבן דכתיב (י) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן וסמיך ליה לקרא קמא בקדש הקדשים תאכלנו בויקרא קרא (כ): **מותר העומר.** מנחת העומר נקמצת ושיריה נאכלים (ל) וכל המנחות קדשי הקדשים הן כדכתיב לא (מ)(תאכל עליו חמץ) וגו': **ושירי מנחות.** כל מנחות הנקמצות מנחת נדבה ומנחת חוטא ומנחת סוטה: **הבכורה.** בכור תם נאכל בכל העיר. וכן הבכורים צריכין חומה כדכתיב (דברים יב) ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם וגו' ואמר מר תרומת ידך (שם) אלו בכורים (מכות דף יז.): **והמורם מתודה.** חזה ושוק וארבע חלות מארבע מינים שבה חלות ורקיקין חמץ ורבוכה וכתיב (ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לכהן הזורק וגו': **והמורם מאיל נזיר.** זרוע בשלה וחלה ורקיק וחזה ושוק של שלמים בכלל תודה הוא דתודה שלמים אקרי. יהנך תרתי תודה ואיל נזיר משום דדמיין להדדי חשיב להו בחדא כדאמר בשחיטת חולין בפרק הזרוע (נ): **ועורות קדשים.** עורות עולה וחטאות ואשמות אבל קדשים קלים עורותיהן לבעלים כדאמר בזבחים פרק טבול יום (דף קג.). ומש"ה קא חשיב להו בהדי הנך דבירושלים למעוטי דאין נחשבים בהדי הנך דגבולים דהני עורות לא מתייהבי להו אלא בירושלים ובהדי הנך דבמקדש לא חשיב אלא הנהו דלאו נפקי חוץ לקלעים מפסלי ביוצא: **ושדה אחוזה.** שהקדישוה בעליה ולא גאלה ומכרה גזבר כשהלוקח מחזירה ביובל מתחלקת לכהנים: **ושדה חרמים.** ישראל שהחרימו שדיהן: **וגזל הגר.** נמי קרי ליה מתנת גבולין שאם נתנו לכהן המשמר חוץ לירושלים יצא ואיל אשמו יעלה לירושלים להקריב: **אדעתא דהכי.** דלא תיהוי ליה כפרה: **תיפוק לחולין.** ולא תיזל למיתה: **באשם רועה.** עד שיומם וימכר ויפלו דמיו לקיץ המזבח עולה (ו) לשם ועורה לכהנים זה מדרש דרש יהוידע הכהן בשקלים (פ"ו מ"ו) ובתמורה (דף כג:) וכל זמן שהוא תם אין יוצא לחולין לימכר לפיכך ירעה והוא מעצמו אין יכול להשתנות מאשם לעולה:

דמינח

או דלמא כיון דלא חזי ליהויריב לידעיה קאי. ויכול להביא אשם מיד וליתנה לפני יהויריב להתכפר אע"פ שהכסף נתון לידעיה כדקתני בפירקין נתן את הכסף ליהויריב והאשם לידעיה יצא: **למאי** נ"מ לגזול חמץ ועבר עליו הפסח. תימה אמאי לא פשיט ליה מדידיה דאמר לעיל גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל אחד ואחד לא יצא אלמא מקבלי מתנות הוו א) דאי יורשין הוו אמאי לא יצא מאי דשבק להון אבוהון יהב להון ונראה דבחד מנהון גרסינן רבה: **בכלל** ופרט וכלל וברית מלח. הך שמעתא מפורש בפרק הזרוע (חולין דף קלג:): **וגזל** הגר. תימה אמאי חשיב גזל הגר מעשרה בגבולין דכי היכי דאמר רבא המזיכו בלילה ולחצאין לא יצא דאשם קרייה רחמנא ה"נ אם החזירו בגבולין לא יצא כדין אשם: **כסף** מכפר מחצה. מכאן נראה דכהן אין יכול למחול כיון דהוי כפרה: **דאדעתא** דהכי לא קדשה נפשה. נראה דבנפלה מן האירוסין איירי דאי מן הנישואין ודאי מקדשה נפשה כדי שתהא נשואה לבעלה דמשום אחר מיתת בעלה לא מפקא אנפשה מלהיות נשואה אלא מן האירוסין איירי דמקודשין אין לה שום טובה וא"ת אדם שקנה מחבירו שום דבר ונתקלקל יבטל המקח דאדעתא דהכי לא קנה וי"ל דהתם לאו בלוקח לחודיה תליא מילתא אלא כמו כן בדעת מוכר ומוכר אקנה ליה אדעתא דהכי אבל הכא דקדושין בדידה קיימא והוא אינו חושש היאך דעתה להתקדש וכן גבי מקדיש נמי בדידיה קאי וכן נותן הגזל בדידיה קאי: [וע' בתוספות כתובות מו: ד"ה שלא]

אמר

עין משפט נר מצוה

קפט א מיי' פ"י מהלכות מעשה קרבנות הלכה טו טז:
קצ ב מיי' פ"ח מהל' גזילה הלכה ו סמג עשין עג:
קצא ג מיי' שם הל' ח:
קצב ד מיי' פ"ז מהל' בכורות הלכה יג סמג עשין ריג:
קצג ה ו מיי' שם הלכה י:
קצד ז מיי' פ"א מהל' ביכורים הל' א:
קצה ח מיי' שם הלכה יג:
קצו ט מיי' שם הלכה יג:
קצז י מיי' שם הלכה יד:
קצח כ מיי' שם הלכה טו:
קצט ל מיי' פרק ח מהלכות גזילה הלכה ח ופ"ו מהלכות בכורות הלכה יג:
ר מ מיי' פ"ד מהלכות פסולי המוקדשין הלכה א:
רא נ מיי' שם הלכה יד:

◆

מוסף רש"י

בכלל ופרט. בויקרא קרא, לכל קדשי בני ישראל לך נתתים, והדר מפרש כל חד וחד וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש וגו' (חולין קלג:). לגירסת בכלל ופרט. וברית מלח. כתיב בסיפיה ברית מלח עולם הוא, כשם שברית מלח אינה פוסקת כך לא תפסוק (שם). כאילו מקיים כלל ופרט וכלל. שבתורה, וברית מלח. של קרבנות (שם). עשר במקדש. שנתנו להם בתוך עזרה לאוכלן שם (שם). וזבחי שלמי צבור. כבשי עצרת, שם קדשי קדשים לאכול בעזרה (שם). ולוג שמן של מצורע. מה שנשאר ממתנותיו נאכל לכהנים, כדאמרינן במנחות (עג.) ובזבחים (מד:) לכל קרבנם דכתיב בויקרא קרא לרבות לוג שמן של מצורע דקרוי קרבנם דכתיב ביה והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן, וכתיב בויקרא קרא בקדש הקדשים תאכלנו לכל קרבנם ולכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם וגו'. עומר לא חשיב ליה בהדי שאר מנחות לפי, מפני שהיא מנחת ציבור הנקמצת ונאכלת ויש לך עוד ללמוד (שם). ושירי מנחות. יחיד (שם). וארבע בירושלים. הנאכלים ומתחלקים לכל העיר (שם). והביכורים. אינם נאכלים אלא בירושלים דכתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ואמר מר ותרומת ידך אלו הבכורים (חולין קלג:). והמורם מן התודה. חזה ושוק וד' חלות כדכתיב (ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' לכהן הזורק וגו', מארבעה מינים חלות ורקיקים ורבוכה וחמץ, אחת מכל מין (שם). ואיל נזיר. מורם מאיל נזיר, זרוע בשלה וחלה ורקיק כדכתיב בפרשת נשא וחזה ושוק, והני תרי חשיב להו משום דדמו להדדי, דתרווייהו מורם

חזה ושוק של שאר שלמים נמי בכלל זה הן והאי דנקט תודה משום דלית ביה מורם אחרינא ותניינהו לכולהו בחדא שמא (שם). ועורות קדשים. של עולה חטאת ואשם, כדכתיב עור העולה אשר הקריב, וכהנים נמי מרבה עור חטאת ואשם (שם). ועשרה בגבולין. ליתנן להם בכל ערי ישראל (שם). והמתנות. הזרוע והלחיים והקבה (שם). ופדיון הבן. ה' סלעים (שם). ופדיון פטר חמור. שה (שם). ושדה אחוזה. שהקדישה ולא גאלה ומכרה גזבר לאחר והרי היא יוצאה ביובל ומתחלקת לכהנים של אותו משמר שאירע בו יובל שנאמר והיה השדה בצאתו ביובל וגו' לכהן תהיה אחוזתו (שם). וגזל הגר. האשם המושב לה' בפרשת נשא וגזל הגר שנשבע לו לשקר והודה לאחר מיתת הגר (שם).

מסורת הש"ס

א) נ"א וכו', ב) בכורות נה: [וע' יא.], ג) חולין קלג: [תוספתא חלה פ"ב], ד) [נזיר כה: תמורה יח. בכורות טו.], ה) [דף נה:], ו) [צ"ל נתתים], ז) [צ"ל כל], ח) [במדבר יח], ט) [ויקרא יד], י) [במדבר שם], כ) פ"א תאפה חמץ חלקם וגו'. רש"ל, ל) [דף קלג:],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אף גזל הגר אין חולקין: (ב) שם שגזל חמץ ועבר עליו הפסח וכו' האי דירתי דקא מוריש להון אבוהון ואי אמרת מקבלי: (ג) שם יורשין הוו ואמר מר: (ד) רש"י ד"ה וזבחי וכו' בני שנה לזבח שלמים וקדשי: (ה) ד"ה מותר העומר. נ"ב אבל מותר עומר דחשיב פ"א דחלה משנה ג דנפדה ונאכל לכל אדם הייני המותר מהסאי שאין שלוקה ומוציא ממנו עשירית איפה כדאיתא במנחות פרק ר' ישמעאל במשנה: (ו) ד"ה באשם רועה וכו' עולה בשר לשם ועורה:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' שגזל חמץ ועבר. כצ"ל:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה למאי נ"מ וכו' דאי יורשין הוו אמאי לא יצא. עיין מהרש"א ושיטה מקובצת ודו"ק: